

Pelkäävät lapsia.

Huhtikuun loppupäivinä saapui Yhdysvaltain hallituskaupunkiin Washingtoniin 114 henkeä, valtiollisten vankien vaimoja ja lapsia käsittävä "ristiretki", jonka tarkoituksena oli päästä presidentin puolelle anomaan valtiollisten vankien vapauttamista. Tähän mennessä ei presidentti vielä ole ottanut vastaan lähetystyä, jonka jäsenet itsepintaisesti ovat pitäneet vahtia valkoisen talon edustalla, päättäen olla paikallaan niin kauan kuin heille suodan tilaisuus päästä presidentin puolelle.

Tämän ristiretken johtajana on toiminnut sosialistisessa liikkeessä tunnettu Kate O'Hare Richards ja muistuttaa sen historia erästä presidentti Rooseveltin aikana tapahtunutta ristiretkeä, jota johti "Xiti" Jones.

Niinlän alkoi tekivät Philadelphiaan kutomotyöläiset lakon. Lakkolaista oli kaikkiaan noin 125,000. Akeä, miehiä, naisia ja lapsia. Lakkolaisten vaatimuksena oli työpalkan korottaminen, työajan lyhentäminen ja terveydellisten olojen parantaminen.

Suuri yleisö ei tuntunut tietävän lakosta mitään. Yksikään porvarilehti ei maininnut lakon syistä enempää kuin siitäkään, että lakkolaisten joukossa oli suuri määrä lapsia. Näihin aikoihin "Xiti Jones" sattui saapumaan kaupunkiin ja ryhtyi ottamaan selvää asiasta sekä saattamaan sen julkisuuteen. Yritettyään yhtä ja toista hän viimein keksi keulun. Hän kokosi kaikki 10—14 vuotiset lapset lähteikseen heidän kanssaan kulkueessa matkalle, jonka varrella he pysähtyivät useimpiin kaupunkoihin ja selittäivät mistä oli kysymys. Usea näistä lapsista oli työskennellyt tehtaassa jo 7:stä ikävuodestaan saakka, eivätkä koskaan olleet käyneet koulussa. Kun he olivat kulkeneet noin neljäkymmentä mailia, päättivät he mennä Oyster Bayhin esittääkseen asiansa presidentti Rooseveltille.

Kulkueen ollessa matkalla hankkivat työläiset eri kaupungeissa sille ruokaa ja asuntoja. Lapset marssivat kaupunkien katuja, pitivät kokouksia ja kertoivat epäkohtiaan. Monet lasten isistä olivat lähestyneet presidentti Rooseveltille vaaleissa. Lasten silmissä hän oli suuri mies Yhdysvalloissa, jonka vuoksi he olivat toivonikkaita. Saavuttuaan Bristollin lähtivät matkueen johtajat tiedusteluun siitä, jos matkulaiset saavat pitää katukokouksen. Kun viranomaiset saivat tietää että lasten armeija oli tulossa kaupunkiin, lähetettiin heti aseistettuja poliiseja vahtimaan sille, jonka yli matkueen oli kumpunkin saavuttava, estääkseen sen pääsemästä kaupunkiin. Trentonin kaupunkiin N. Jerseyssä, eivät lapset lainkaan päässeet. Kaupungin pormestari oli hyvä demokraatti, joka oli tullut valituksi virkaansa työläisten äänillä, siinä uskossa, että hän on työväen ystävä.

Kun tieto lasten matkueen saapumisesta tuli New Yorkin kaupungin virkamiehille, lähetettiin he viipymättä sanan "Xiti Jonesille" etteivät lapset saisi marssia kaupungin kaduilla eikä pitää katukokouksia. Mutti "Xiti Jones" ei ollut sellainen, että näitä voitaisiin ilmotuksilla pidättää. Hän tahtoi tavata itse pormestaria ja saapua tänne virastoon, jossa hän selitti, että kongressi oli lähestynyt 45,000 dollaria Saksan keisarin veljen syöttämiseksi ja juottamiseksi, joka oli käynyt maassa muutama kuukausi aikasemmin. Eikä New Yorkin kaupunki ollut säästänyt keinoja eikä vainaan kunnioittaneen tätä ulkomaaista prinssiä. Mutta nyt kun kaupunkiin tuli maassa syntynyt, amerikalaisia lapsia, jotka ovat olleet osallisia luomassa kansalliskokousta, pyytämässä vapautta kulkea kaupungin kaduilla, heille annetaan kielteisiä vastauksia.

Pitkin harkinnan jälkeen antoivat

SOFIA HJULGRENIN MUISTOLLE

Sofia Hjulgren oli syntynyt kesäkuun 28 p:nä 1875 Kullaaan kaupungissa. Hän oli torpparin tytär, toiminut Suomen työväenliikkeessä vuodesta 1903. Hän oli yksi niistä työläisistä, joka koko sydämillään, sielunsa, koko olemuksellaan ajoi työväenluokan vapautuksen asiaa, uskoen siihen ja sai siitä yhä uutta voimaa. Viipurin läänin läisessä vaalipiirissä hän viimeksi toimi. Siellä hänet tunnettiin vaatimattomaksi, väsymättömäksi ja tunnolliseksi puoluejärjestötyöntekijäksi. Sofia Hjulgrenin innostusta ja harrastusta kuvannee sekin, että hänet melkein poikkeuksetta nähtiin jokaisessa piirikokouksessa, olipa hän sitten edustajaksi valittu tai ei. Innolla hän seurasi kokousten menoa, ottaen osaa niiden keskusteluihin, olipa hänellä päätösvaltaa tai ei.

Sofia Hjulgren.

Vuonna 1914 oli hän valtiopäivillä Viipurin läänin läisessä vaalipiirissä edustajana tehden täälläkin tehtäväänsä mitä suurimmalla vakavuudella ja omantunnon tarkkuudella.

Valkoisen vallan hirmuvuonna — 1918 — kaatoi lahtarin kuula tämän innokkaan ja uhrautuvaisen toveritaren. Hänen muistolle on omistettu seuraava kirjotus, joka on julkaistu kirjassa "Vankina valkoisen vallan" (joka Suomen ohjana on takavarikoitunut). Julkaissamme tuon kirjotuksen ja sen yhteydessä toveritar Sofia Hjulgrenin valokuvan, johdattaaksamme Toverittaren lukijain mieleen vielä kerran niitä porvarillisen hirmuvallan kaameita tekoja, jotka verenhimonsa uhriksi veivät ja loimpia luonteita luokkamme keskuudesta, sekä samalla kunnioittaaksamme niiden lukuisten sankarien ja sankarittarien muistoa, jotka silmiensä edessä olevaa kuolemaa pelkäämättä, rohkeina, urhoollisina julistivat työväen vallankumouksen voittoa, ja joiden joukossa toveritar Sofia Hjulgrenin muisto tulee kirkkaana säilymään. — Toimitus.

Kempä Karjalaa kiertänyt työväenpuhja ei olisi sinua tuntenut. Olihan kotisi Joutsenossa meillä aina avoinna, olipa kotinasi pieni, vaatimaton mökkipahana, kuten tapust sanon, tai useampia huoneita käsittävä. Aina oli ovesi auki, yöllä tai päivällä, ja aina ystäväsi läsnä ja herttaisen iloisena meidät vastaanotti. Ja me olimme luonasi kuin kotonamme konsanaan.

Mutta sinua emme tunteneet ainostaan me. Sinun ystäväsi ja avulias luonteesi hankki sinulle laujan toveripiirin kautta Raja-Karja-

viranomaiset luvan lasten matkueelle järjestää kokouksia kaupungin kaduilla. New Yorkista marssivat lapset Oyster Bayhin. Sielläkin oli annettu määräys estää lasten pääsy kaupunkiin. Mutta eristä vartiomatta jäänytä katua myöten matkue pääsi kuitenkin kaupunkiin. Komitea valittiin pyytämään presidentiltä tilaisuutta lapsille saada puhutella häntä. Presidentti pyyteli anteeksi, että monien tötensä vuoksi ei hän voinut ottaa lapsia vastaan, mutta

että hänen myötätuntonsa oli lasten

puhujan. Olithan innostuttavana puhujana tervetullut mikä järjestö juhliin ja iltoihin tahansa. Sallihan työsi kalkkiilla tunnustusta osakseen. Sitä todisti sekin, että olit edustajana useimmissa vaaleissa. Ja olipa piirisi edustajanakin vuoden 1914 eduskunnassa.

Kun sitten tammikuun lopulla 1918 alkoi maamme työläisten aseellinen kamppailu elämänseläistään jättäen läisriistoon valmistautuneen porvariston kanssa, niin olithan luonnollista, ettei sinä et voinut jäädä syrjästä katsojaksi. Sinä tunsit liiankin hyvin työväen uhatus aseman, mutta ei hyväksynyt, että työväki teki alkurynnästä. Hyväksyt vain puolustautumisen. Mutta ei ollut sinun — paremmin kuin toistenkaan — vallassa estää mitään tuleman piti. Hirtittävä yhteentörmäys kun ei ollut enää välttämättä, se kun oli jo tapahtunut tosiasia, niin tulit sinäkin mukaan, auttaen, lohduttaen ja rohkaisten. Puuhilusti oli enemmän hyvän tekijän kuin taisteijan — sanan vastarinnassa merkityksessä. Sinä sitoit — ja paransit niitä, jotka taisteiluissa vammoja saivat. Sinä koetit järjestää ruumiillista ja sielullista ravintoa tarvitseville. Mutta palkaksi tästä epäitsekästä uhrautuvaisuudestasi, laupuden työstäsi oli tuntematon hauta Viipurin koirain hautausmaalla.

Toukokuun 18 päivän aamulla teottomasi tapahtui. Koskaan ei tuo "kuoleman karavaani", jossa sinä yhdessä 131 kohtalotoverisi kanssa hautausmaata kohti kulkit, mielestäni — eikä luultavasti niiden safon toisten mielestä, jotka sen näkivät — unohtu. Aina, elämäni viimeiseen hetkeen saakka tulee se kuva sisimmässäni säilymään, siksi kaamea se näky oli.

Puoli kolme puheena olevana aamuna, tulit meidänkin koppiamme toimittamaan nimenhuutoa. Viisi toveristamme oli tuossa ammuttavien listassa. Kun heidät vietiin pois, niin tiesimme ruveta pitämään silmällä, milloin toveristamme viedään viimeiselle matkalleen.

Noin puolen tunnin kuluttua kuulit askeleita kadulta. Ikäniolissamme olevien lautain rautoja seurassimme liikuntaa ja pian oli silmämme edessä kulkue, suurempi kuin koskaan ennen näkemämme. Siinä kulkueessa olit sinäkin. Laidimmassamme meidän puolellemme asetit reippaana ja pystypäisenä. Herttaisesti hymyilevät kasvosi olit kääntynyt meihin päin, kädelläsi viikotit hyvästiksi — kenties ajatellen: jääköön hyvästi hetkeksi. Siinä tiesitään, että mekin olimme kuolemaan tuomittuja ja että meidänkin vuoromme tulisi kulkea samaa tietä, eikä seuraavana aamuna.

Neljänneksen yli neljä alkoi koppiimme kuulua kuularuiskujen pappus. Sadolta suista yhtäalkaa — ikäniolissamme yhdessä sopimuksista — kuulit hillitysti: nyt heidän elämänsä sammui! Ja sitten syvä huokaus, raskas sydänsurun aiheuttama. Olimme hiljaa, päät alaspaismme. Emme itkeneet. Meillä ei ollut kyyneleitä. Kyyneleet olivat saapautuneet, sillä me olimme viime viikollina olleet tuhansien osavereitten hautajaisissa ja kuulleet hautajais-

puolella. Tällä väliä oli hänellä aikaa samoin kuin presidentti Hardingillakin ottaa vastaan kaiken maailman kapitalististen ryhmien edustajia.

Paluumatkallaan pysähtyi matkue vielä Manhattanilla, jossa lapset asetettiin soittamaan Oriental hotellin edustalle, johon oli kerääntynyt herroja. Sunnusti harmistivat he moista "rauhansa häiritsemisestä" ja komensivat poliisivoiman liikkeelle hajottamaan mielenosoituksen.

keuloina kiväärin ja kuularuiskujen rätinää.

Kahdeksan aikaan seuraavana aamuna otettiin viereisistä murjuista 60 miestä hautaamaan isken ammuttua. Siellä olivat toverit tavanneet 131 muotien lävistämää ja runtelemaa ruumista yhdessä läijässä. Sofia Hjulgrenin ruumis oli ollut vähän sivussa, rintaa paljastettuna ja usean luodin lävistämänä, mutta kasvot ja sun onnellisessa, autuudessa hymyssä. Kyyneleilmin myöhemmin toverit tätä näkyä kertoivat.

Ennenkuin jouduin pois Viipurista, sain kuulla erältä sotilaalta Sofia Hjulgrenin viimeisistä hetkistä seuraavaa:

Koirahaudolle saavuttua oli hän pyytännyt saada puhua vähän. Sitä ei myönnetty. Mutta ennen kuin murha-aset oli saatu kääryiltä alas (kaksi kuularuiskua) ja kaikki asenomaisen kuntoon oli Hjulgren eironnut vähän toisista ja noussut pienelle mättäälle vähän ylempää toisia ja sanonut: Luuletteko te meitä tuhansittain murhaamalla lopettavanne tästä maasta työväenliikkeen! Erehdytte sinä suuresti. Aseettomina ollessamme te voitte meitä murhata ja ruumiimme silpoa, mutta henkemme elää! Sillä vapauden ja elämisen kaipuu on siksi suuri ihmisten rinnossa, että se jo äidin maidosta imeytyy jokaisen työläislapsen veteen, voimistuen lapsen kasvaessa ja silloin on teille tilinteon hetki tullut. Suuriksi, ottavat he elämislokkensa, varituksessa. Ja kun he kasvavat kuollessamme nyt murhaamamme me jo näemme tuon päivän tulon, ja siksi me kuolamme hymyhuuloin. Me tiedämme, että henkemme elää!..

Silloin katkasi usean kiväärin ja upseerin mauseeripistoolin kuula puhujan elämän. Jonkun sekunnin kuluttua tuhosi kaksi kuularuiskua ja noin 60 kiväärin toisten mukana olleitten uhrien elämän.

Tämän mukana olleen, tunnonvaivoihin tulleen sotilaan kertomus selittää sinun hymyn kaunistamat kalpeat kasvosi. Puhuessasi olit kai paljastanut rintasi pyöveleille, että he paremmin oikeaan osuivat. Sen sinä telt rohkeana, uuden ajan aamuruskon näkökyksen innottamana. Se oli niin sinun tapaistasi. Annoithan siitä niin oivan näytteen tuomiopöydästä. Kirkkain silmin ja hymyhuulissasi sekä luottavaisena sinä katsoit tulevaisuuteen, kunnes valkoisen viha silmäsi iäksi sulki.

Sinun hymysi tuotti rohkentua toisille vankileirillä. Se kun lähti sydämeistä, jota vakaumus, usko asiansa oikeuteen lämmitti, niin se painui myös toisten sydämiin lähtemättömästi tuottaen elämän vaikeimmilla hetkillä uskoa tulevaisuuteen. Me, jotka säästyimme sinun kohtaloltasi, olemme jo voineet todeta, että sinä olit oikeassa, että valoisia tulevaisuususkosi ei ollut liioiteltua eikä intoilua. Vaikkakin meistä vielä osa on ristikköjen takana, niin mekin jo tunnemme ja tiedämme, että työväenliikettä ei tuhottu, vaan että se nousi entistä ehompana, pikemmin kuin rohkeimman osasi silloin aavistaa. Ei lene liian suu, jos sanon, että sinä olet voittanut murhajasia, että tilinteon hetki lähestyy...

Kuinka epäoikeutettu onnenakainen elämäsi tuhoaminen oli, selviää jo hyvin siitä, että miehesi, joka samoihin aikoihin sai kuolemantuomion kuin sinäkin, ja joka viimeingassa pelastui ampumiselta, sai myöhemmin kesällä "vain" 8 vuotta. Sinun elämäsi tuhottiin ensi innostuksen vallassa. Myöhemmin se jo summittaisenkin oikeudenkäytön kannalta katsoen olisi ollut mahdotonta. Olihan jos kukaan vialon niin julman kuoleman kärsimään. Sinut tapettiin muuten vain.

Muistosi elää!

Tammisaari, 2. 8. 21.

Jeremias.